

hláská

Ročník VI. 1995/2

Nový Žeberk

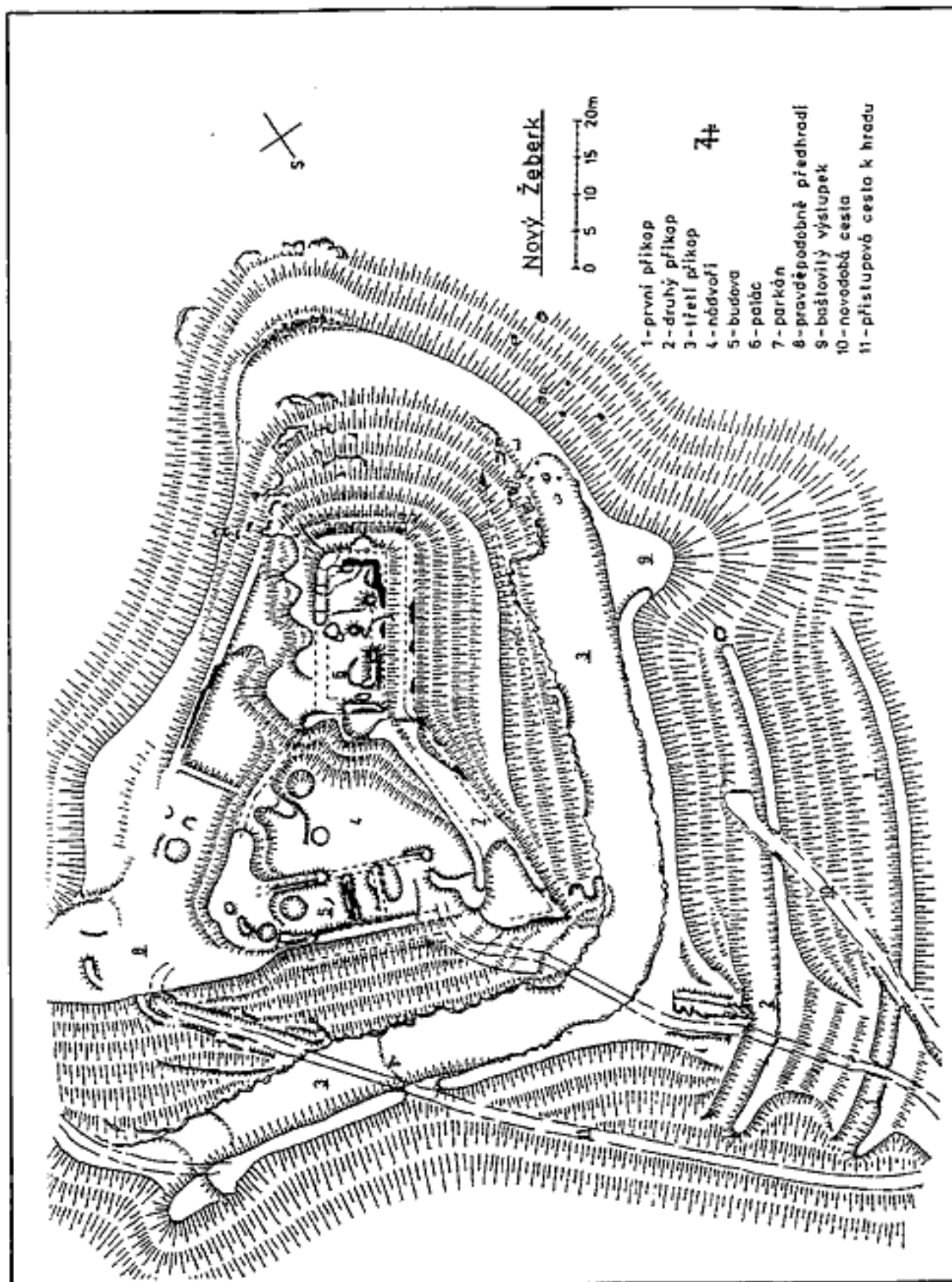
Osm kilometrů severně od Chomutova, vysoko v horách, se rozkládá drobná vesnička Pyšná. Půjdeme-li od jejího severního konce směrem k lyžařské sjezdovce, naskytne se nám pohled na malebnou kotlinu, obklopenou kolem dokola vysokými kopci. Do kotliny vyběhá vysoký, kuželovitý ostroh, na jehož temeni stojí malé zbytky středověkého hradu.

Kopec spadá ze tří stran prudkými svahy do údolí Kundratického potoka. Čtvrtá strana, severozápadní, má pozvolnější svah, který přechází pod hradem v rovnou loučku, kde stávala ve středověku drobná vesnice, hospodářské zázemí hradu. Dnes po ní zbyl malý návěsní rybníček. Vzhledem k poměrně snadné přístupnosti k hradu z této strany byl svah překopán třemi příkopem. První příkop (na plánu č. 1), nepřilíh hluboký, o šíři průměrně 4 m, má ponechaný do skály neprotesaný cca 2,4 m široký pruh pro cestu. Druhý příkop (2), široký cca od 4 do 8 m, byl v místě šíje opět tesán do skály. Nad ním se tyčí podlouhlé skalisko. Třetí příkop (3) je téměř celý vylámaný do skály, široký od 9 do 12 m a ještě dnes 3 - 5 m hluboký. Obklopuje v plné šíři celou severovýchodní a severozápadní stranu hradu. Na straně jihozápadní se příkop zužoval a byl mělčí. Dnes je zde z větší části zasypán destrukcí zdiva. Val, navršený z vykopané zeminy z třetího příkopu, je na západě pod palácem rozšířen ve velký baštovitý výstupek (9). Pod ním končí první a druhý příkop s valy. Z výstupku je možné dobře kontrolovat přístup k příkopům a valům a celou západní stranu hradu. Je nepochybné, že zde stálo strážní stanoviště.

Za třetím příkopem stával vlastní hrad. Na nejvyšším místě staveniště, na okraji skal, byl postaven velký obdélný palác (6), dlouhý 22 m a široký asi 9 m. Jeho obvodní zdivo o síle 190 cm se dochovalo jen místy v nepatrných zbytcích. Prostor paláce je plný nepřehledných pahorků a prohlubní. Jedna prohlubeň byla vyhloubena vesnickými kluky při jejich hrách a další dvě menší sondy pochází od nějakého amatérského badatele, který zde protizákonně kopal. K paláci bylo připojeno o několik metrů níž založené nádvoří (4) trojúhelníkového tvaru, obehnané hradbou. Celou severovýchodní stranu nádvoří zaujímal asi 9 m široká, dlouhá budova (5), zachovaná dnes jen v terénních náznacích. Východní cíp nádvoří je zcela zbořen, plný

hromad destrukce. K němu přiléhala pravděpodobně malé předhradí (8), ukončené úzkým skalním hřbetem, který zde kaskádovitě klesá do údolí. Nejméně ze tří stran byl hrad navíc obklopen parkánovou hradbou, založenou níž ve svahu, která vytvořila kolem hradu asi 3 m širokou uličku (7). Hradba vyběhala od jižního rohu paláce, sledovala palác a západní stranu obvodní hradby nádvoří a proti šíji vyběhala v ostrou špicí. Dále hradba procházela podél celé severovýchodní strany nádvoří a na východě pravděpodobně vyběhala v ovál, ohrazující předhradí (8). Také jihovýchodní strana hradu byla zabezpečena 11 m širokým parkánem, který je přepažen zdí. Vzhledem k nepatrným zbytkům a dále zcela zničené zdi není jasné, zda taď parkán kontil, nebo zde byla postavena budova. Pravděpodobně parkán dál pokračoval a zřejmě navazoval na případnou ohradní zeď předhradí. Z celé parkánové hradby kolem hradu se dochovaly jen místy náznaky zdi. Pouze na severozápadě pod palácem se dochoval lic zdiva do výše asi 1 m. V tomto prostoru byl po roce 1970 nalezen lomený jednoduchý portál, tesaný z pískovce. Na okraji třetího příkopu byla vystavěna další hradba, která dnes už zcela zmizela. Její nepatrný zbytek, navíc poškozený kořeny buku, se nachází hluboko ve svahu pod západním nárožním paláce.

Problematická je otázka vedení přístupové cesty k hradu. Původní cesta zřejmě vedla přímo po šíji do svahu, překročila první příkop přes neprokopovaný pruh a po dřevěném mostě přešla druhý příkop. Za příkopem byla pro cestu přitesána skála, jejíž podlouhlý zbytek stojí po pravé straně cesty. Pak cesta překročila třetí příkop a po překonání menšího upraveného stoupání vešla do nádvoří. Jak vypadala brána, pokud zde stála, nelze zatím zjistit, protože celá tato část hradu již téměř zmizela. Pravděpodobně později byla přístupová cesta přeložena na severozápadní stranu hradu. Nová cesta (11) ve svahu obešla první a druhý příkop, prošla prokopáním průchodem ve valu a po mostě překročila příkop. Za příkopem mělkou úžlabinou vystoupila na plošinu předhradí (8). Je možné, že tato cesta vznikla až po opuštění hradu, kdy vesničané brali kámen na stavbu domů. Tomu by nasvědčoval fakt, že právě východní strana hradu je zcela zničená, pokrytá hromadami kamení. Další cesta zcela evidentně nového původu

odbočuje po valu třetího příkopu a obchází ve svahu na východě předhradí. Kolem r. 1985 byla zcela zbytečně a bezohledně vyryta buldozerem cesta (10) přes valy a první dva příkopy.

Písemné prameny hovoří o hradě dost málo a navíc značně nejasně. Totiž souběžně s obyváním Starého Žeberka byl vybudován i Nový Žeberk a dějiny

jednotlivých hradů se navzájem prolínají a je těžké rozlišit, o kterém Žeberku zrovna určitý fakt pojednává. Navíc historie obou Žeberků dost souvisí s hradem Borkem, pozdějším Červeným Hrádkem. Dříve nebyla známa lokalizace Nového Žeberka. A. Sedláček hrad u Pyšné neznal a Nový Žeberk ztotožňoval s hradem Borkem. Tento názor přejímá i nová literatura (Anděl

1984, 397) a hrad u Pyšné prezentuje jako neznámou tvrz(!), což jen ukazuje, že žádný z kolektivu autorů na hradě nikdy nebyl. Naopak v menší knížce T. Durdíka (1984, 135) autor souhlasí s lokalizací Nového Žeberka k Pyšné. Badatel J. Čermák (1962, 10 - 15) ve své regionální studii podrobně dokazuje, že Nový Žeberk je totožný s neznámým hradem u Pyšné. Kromě rozboru historických zpráv existuje další důkaz lokalizace hradu k Pyšné. Na staré rakousko-uherské mapě z 2. pol. 19. století je u kopce, na němž hrad stojí, poznamenáno jméno Kleiner Seeberg (Seeberg je historické původní jméno Žeberka). Totéž jméno je k tomuto kopci napsáno i v *Heimatkunde des Bezirkes Komotau* (1932, 644), kde je poznamenáno, že na kopci Kleiner Seeberg u vsi Pyšné stojí zbytky hradu. Stejně jméno ostatně používají pro tuto horu staří obyvatelé Pyšné (pokud se návštěvník bude ptát po hradě, odpoví všichni obyvatelé, že tam nikdy žádný nestál - hrad je veřejnosti zcela neznámý). Na nových mapách je vrch již zván Schlossberk. Je zřejmé, že poměrně velký a dost mohutně opevněný hrad u Pyšné dostal své jméno podle Starého Žeberka, který se nachází o pouhé cca 3 km dále.

Poprvé se oba Žeberky rozlišují v r. 1327 jako majetek bratří z Bergova. 3. ledna 1383 prodal Ota z Bergova oba Žeberky s přílehlými statky Těmovi z Koldic. Po tomto roce se již oba Žeberky nerozlišují, je tedy pravděpodobné, že Starý Žeberk byl záhy opuštěn. Koldicové pak r. 1395 hrad zastavili Albrechtovi, purkrabimu z Leisneku a jeho synovi Virthovi. Pak byl hrad zastaven r. 1399 Jindřichovi z Ervěnic a r. 1402 Albrechtovi z Dubé, zemskému komturovi řádu německých rytířů. Roku 1392 a 1405 se Koldicové uvádějí jako patroni v nedaleké vsi Boleboři. Roku 1407 byl hrad opět zastaven Albrechtovi z Ervěnic. Roku 1412 byli na hradě hejtmany Kašpar a Jindřich z Gablence. Po té hrad koupil Vít ze Šumberka a r. 1418 jej připojil k Borku. V deskách dvorských je dále uváděno, že v r. 1437 hrad držel stále Vít ze Šumberka. Před r. 1454 se stal majitelem hradu Albert z Konipas, který od Nového Žeberka odhal Dlouhou Ves a Okrouhlé Kyjice a připojil je k hradu Borku. Roku 1470 je písemná zmínka o pusté vsi Hrachovci, která patřila k Novému Žeberku, o hradě

již veškeré zmínky zmizely. Je tedy zřejmé, že hrad byl před r. 1470 již opuštěn. V pozdějších staletích hrad sloužil jako dobrá zásobárna stavebního kamene a byl vesničany rozebrán.

Hrad je prakticky celý destruován až na nepatrné zbytky zdíva, které nedovolují zjistit přesnější podobu hradu. Nejméně je zachován východní cíp nádvoří, kde leží jen haldy kamení bez jediné stopy zdíva. Odtud bylo v staletích po zániku hradu zejména odebíráno kamenivo a odváženo před drobné předhradí zadem k valu a pak k cestě. Při pohledu na půdorys hradu je nápadné silné opevnění přístupnějšího severozápadního svahu třemi příkopy a třemi pásy hradeb, zatímco na opačné straně jihovýchodní, kde je svah jen o málo prudší, příkop zcela chybí a hradby též. Proč tomu tak je, není zatím možné zdůvodnit. Po celém hradě se nalézají fragmenty středověkých cihel - běžných i plochých a zvětřalé úlomky pískovce, zbytků někdejších kamenických článků. Keramika se na hradě vyskytuje sporadicky, pouze v zadním předhradí se nalézá ve větší koncentraci. Přibližně ji lze datovat do 14. a 15. století, což odpovídá obývání hradu. V sedmdesátých letech byl z hradu odvezen pískovcový lomený portál s jednoduše okoseným profilem do mostecké expozitury ČSAV. Roku 1985 byly buldozerem kolem hradu upravovány lesní cesty pro těžbu dřeva. Buldozer si při tom zcela zbytečně jen tak "odskočil" přes první příkop, druhý příkop a jejich valy a zcela je v dost velkém rozsahu zničil. V současnosti dochází k amatérskému nezákonnému kopání na hradě neznámým barbarem, který poškodil část zdíva v paláci.

K hradu je krásná procházka horskou krajinou (nachází se na výrazném kopci proti sjezdovce za Pyšnou) a je z něj pěkný výhled na Sluneční skály.

Literatura: Anděl a kolektiv 1984: Hrad, zámky a tvrze v Čechách, na Moravě a ve Slezsku, díl Severní Čechy. Praha; Čermák, J. 1962: Starý a Nový Žeberk a Borek, Regionální studie I, Litvínovsko - Mostecko 10 - 15; Durdík, T. 1984: České hrady. Praha; Heimatkunde des Bezirkes Komotau 1932.

Z. Hefner

Žernovnická tvrz

O tvrzi ve vsi Žernovníku, ležící ve vysoké poloze (702 m n.m.) severně od městečka Úterý v okr. Plzeň-sever, se základní kastelologická literatura nezmiňuje. Rod vládků, píšících se "z Žernovníka", ale i přímá písemná zpráva o žernovnické tvrzi však ukazují, že mezery v této literatuře (Sedláček 1905; Bělohávek 1984) je stále ještě možné zaplnovat.

Po roce 1227, po smrti Hrabšice Kojaty, připadl Žernovník panovníkovi a před rokem 1253 jej spolu s několika vzdálenými vesnicemi získali křižovníci červenou hvězdou (RBM I, 332n, 609n; Sedláček

1908, 1035). Kdy a jak se Žernovník dostal do světských rukou, není známo. A. Sedláček (1908, 1035) se domníval, že se tak stalo asi v 15. století. V berním rejstříku Plzeňského kraje z roku 1379 (Emler 1876) není Žernovník uveden. Mohl být stále ještě zbožím křižovníků, neboť církevní majetek rejstřík nezaznamenával. Mohl však být, tak jako v několika jiných případech, nedopatřením vynechán. Zdá se, že od ostatních držav křižovníků značně vzdálená ves neměla pro křižovníky význam a proto se jí vzdali. Stalo se tak již ve 14. století, ne-li ještě dříve.

V závěru 14. století se totiž v dochovaných písemných pramenech objevují vladykové z Žernovníka. V roce 1395 Věnek z Necek, jeho sestra Markéta vdaná za Mstislava Pánka z Žernovníka a její syn Bohuslav z Žernovníka prodali 8 kmetcích dvorů v části Křekovic zvané Křekovičky na Rakovnicku. Mezi svědky prodeje je jmenován také Petr z Žernovníka (Emler 1872, 556). Po smrti Markéty z Žernovníka roku 1399 byl jako odúmrt' provolán její majetek, který tvořily poloviny vsi Necek, Újezdce a Křekovic (Kočka 1930, 398). Markéta vlastnila tedy pouze dědictví po předcích a v Žernovníku nic neměla. Z této větve patrně pocházel Racek z Žernovníka, který v letech 1407 a 1408 obdaroval kostely v Bijadlech a v Merklíně. Žil snad v blízkém Pteníně (vše okr. Plzeň-jih), jehož podstatnou část držel Lipolt z Kolečovic (na Rakovnicku), který měl pravděpodobně za manželku Rackovu sestru(?). Lipolt z Kolečovic na Pteníně nadal roku 1417 kostel v Bijadlech platem za blaho nejen své duše, ale i duší svých příbuzných, zejména Jitky z Žernovníka, vdovy po Ludvíkovi z Trpíst (Šlégl 1925, 8, 53).

Blíže obrázek o majetkových poměrech v Žernovníku podávají až zprávy z 15. století. V roce 1411 byla provolána odúmrt' po Petru Milkovcovi, tvořená čtyřmi kopami grošů platu ve vsích Kamýku a Žernovníku. Štěpán z Milkova se mamě odvolával proti rozhodnutí panovníka, který plat daroval Bavůrkovi ze Švamberka (AČ XXXVI, 864). Petr Milkovec je totožný s Petrem ze Švamberka seděním na Milkově, připomínaným roku 1405 (Profous 1951, 82). Šlo o boční linii Švamberků, tzv. milkovskou větev (Lenz 1931, 45). Roku 1413 přikl soud Bavůrkovi ze Švamberka a ze Slavic v Kamýku a Žernovníku i poddanské dvory se všim příslušenstvím, patřící dříve Petru Milkovci (AČ XXXVI, 864). Nový majitel poddanských dvorů v Žernovníku, Bavůrek ze Švamberka, pocházel z lestkovské linie Švamberků a se svým bratrem Neostupem, proboštem Týnským, koupil Slavice (Sedláček 1905, 135).

Po úmrtí Buška (Bossko) z Žernovníka byl také jeho majetek provolán roku 1457 jako královská odúmrt'. Jeho dvůr v Žernovníku se všim, co k němu přísluší, daroval panovník Hanušovi z Čichalova, Burjanovi a Hanušovi bratrům z Vahanče, Hilprantovi Slataněti a Řehoři Zajíčkově. Avšak právo na tento majetek hájil u soudu Otík z Žernovníka a roku 1462 mu jej jmenování výprosníci postoupili. Hned v roce 1463 byl Otík uveden v držení statku, který obsahoval žernovnický poplužní dvůr vysazený v plat, na němž seděl Václav Lošek, a jeden kmetčí dvůr s platem, poli s všim příslušenstvím, na němž seděl Jan. Statek byl odhádán na 50 kop grošů (AČ XXXVII, 1060). V průběhu tohoto sporu v roce 1461 svědčil Otík z Žernovníka seděním "tudíž" ještě s dalšími osobami svého stavu z okolí, že byly tepelskému klášteru vydány poddanské dvory ve vsi Ostrovci (Kolektiv 1974, 429; JP. 1949, 241). O tvrzi se ve výše uvedeném odhadu nehovoří - Otík žil asi tak jako jeho předkové v obytném stavení poplužního dvora, jehož pozemky po dobu sporu obhospodařoval Václav Lošek. V 15. století tedy poplužní dvůr s jednou poddanskou usedlostí v Žernovníku patřil žernovnickým vladykům a ostatní poddanské dvory náležely Švamberkům nejprve z milkovské a pak z lestkovské pošlosti.

O Otíkovi z Žernovníka či o jeho potomcích po roce 1463 již nejsou žádné zprávy. Zato se hned k roku 1465 setkáváme s Heřmanem z Žernovníka jako s majitelem domu v městě Plzni (Bišchl 1936, 21). V roce 1466 napsali hejtmané královského vojska Jindřichovi z Rýzंबरka, Benešovi z Doupova, Heřmanovi z Žernovníka a dalším osobám, že pomáhají Plzeňským proti Jiřimu z Poděbrad a vyzývali je proto na souboj. V letech 1472, 1485 a 1491 svědčí urozený panoše Heřman z Žernovníka hlavně při prodeji dědin v okolí Plzně, roku 1486 je Plzeňskými nazýván spoluměšťanem, roku 1487 byl plzeňským konšelem a v letech 1492 - 1494 purkmistrem. Svou závětí z roku 1495 odkázal určité sumy klášterům a farnímu kostelu v Plzni (kde byla pohřbena jeho manželka), obdaroval manželčiny sourozence (plzeňské měšťanky a osoby duchovního stavu) a schovanku Důru, vzpomněl na kostel v Úterý (kde byla pohřbena jeho matka) a také na kostel v Dolním Jamném u Žernovníku, "kde předci moji pohřeb mají" (Strnad 1905, 131, 175, 234, 241, 255, 279, 300, 320, 328, 338 - 339).

O. Lenz (1931, 145) říká, že koncem 15. století seděl na Žernovníku rytíř Heřman z Žernovníka. Avšak prameny, na které se Lenz odvolává, to nepotvrzují - k roku 1487 je připomínán Heřman z Žernovníka a v Nové Plzni a k roku 1490 je jmenován Heřman z Žernovníka bez dalších údajů (AČ VIII, 503, 509). V jakém příbuzenském poměru byli Otík a Heřman, nevíme. Je možné, že Otík zemřel brzy po roce 1463, jeho majetek v Žernovníku zdědil Heřman a ten jej vzápětí prodal Švamberkům (viz dále), oženil se s dcerou plzeňského měšťana a koupil si dům v Plzni. Cena městského domu té doby by odpovídala odhadu žernovnického statku. Heřman zemřel patrně bez potomků (schovanka Důra) a byl zřejmě posledním svého rodu erbu kohouta. Žernovničtí vladykové byli příbuzní s vladyky z Terešova, z Bezdruzic a z Polžic, honosícími se tímto znamením. Skleněný kotouč s Heřmanovým erbem z roku 1466, původně osazený v okně zrušeného dominikánského kláštera v Plzni, je chován v Národním muzeu (Sedláček 1925, 59; Sedláček 1902, 100). V. Král (1900, 342) připomíná, že na zlatém štítě černého kohouta nosili mimo jiné i Žeranovští z Žernovníka. Že by však vladykové z Žernovníka užívali příjmi Žeranovský se nepodařilo zjistit.

O majetku lestkovských Švamberků v Žernovníku dlouho nic neslyšíme. Lestkovská větev vymřela Jindřichem Bavorem po roce 1475 a její majetek připadl hlavní linii, tedy ke hradu Švamberku (Sedláček 1905, 57). V roce 1486 prodal Bohuslav ze Švamberka dvůr a popluží v Žernovníku Mikuláši Kmovic z Polanky (Profous - Svoboda 1957, 835), ves stále patřila ke švamberskému panství, kde je připomínána v letech 1506, 1546 a 1570 (Zíbrt 1908, 212; Profous - Svoboda 1957, 835). Jak se zdá, žernovnický poplužní dvůr býval v majetku různých vladyckých rodin. V seznamu šlechty Plzeňského kraje z roku 1566 není sice uvedena osoba "seděním" na Žernovníku, ale vyskytuje se zde několik osob bez uvedení sídla, jako například Volf Gothard Perglar z Perglasu (Renner 1910, 108).

A již se konečně dostáváme k písemné zprávě o žernovnické tvrzi. V roce 1569 vypověděl soudní posel, že když pohnala Anežka Tejnová rozená z Cedvic

k soudu Hanuše Hozlaura z Hozlaur, Zikmunda z Globnu a Voifla Gotharda Perglara z Perglasu nyní v Tachově, "dodal jsem púhon na Žernovník Zikmundovi z Globnu. V nebytl pána doma dal jsem jej pani jeho. A ona ho nechála přijíti. Dala mne z tvrže vystrčíti. A já sem ho tam nechal" (Schulz 1905, 278). Anežka Tejnová z Cedvic byla vdovou po majiteli sousedního statku Bezvěrova. Zikmund Globnar z Globen roku 1563 koupil Malou Čermoc, kde se roku 1564 psal seděním. V roce 1577 byl Zikmund Globnar z Globen smlouvceem při prodeji Libkovic. Jeho syn Frydrych žil v Kožlanech (r. 1583) a později v Čisté (Kočka 1930, 383; 1932, 201 - 202; Neumann 1917, 28, 71). Jak dlouho držel Globnar žernovnícký dvůr s tvrží nelze říci.

Ještě jednou se podařilo zaznamenat existenci šlechtické osoby v Žernovníku. O. Lenz (1931, 150 - 168) uvádí seznam obyvatel švaberského panství podle vry z roku 1651. Pouze ve dvou vesnicích rozsáhlého panství jsou uvedeny osoby vyššího stavu a jednou z nich je právě Žernovník. Žil zde Jan Kryštof z Altenhofu 56 let starý a jeho žena, pětáctyřicetiletá Marie Magdalena. Jak se zdá, byli bezdětní, měli pohánka a dvě děvečky. Pohánka měli ve vsi dále ještě rychtář a zedník, děvečku kovář a jeden chalupník. Zvláště jsou jmenováni podruzi. Berní rula z roku 1654, která zachycuje pouze rustikál, uvádí v Žernovníku patřícímu ke švaberskému panství 10 sedláků (z nichž jeden byl pustý) a jednoho chalupníka (Doskočil 1953, 444). Jan Kryštof z Altenhofu mezi nimi jmenován není. Mohl hospodařit na onom pustém dvoře k němuž patřilo dvakrát tolik pozemků než k průměrnému sešskému dvoru a které roku 1654 užívala vrchnost (Městský archiv v Plzni). Možná však roku 1651 vlastnil či spravoval žernovnícký poplužní dvůr a obýval snad stále ještě existující žernovníckou tvrž.

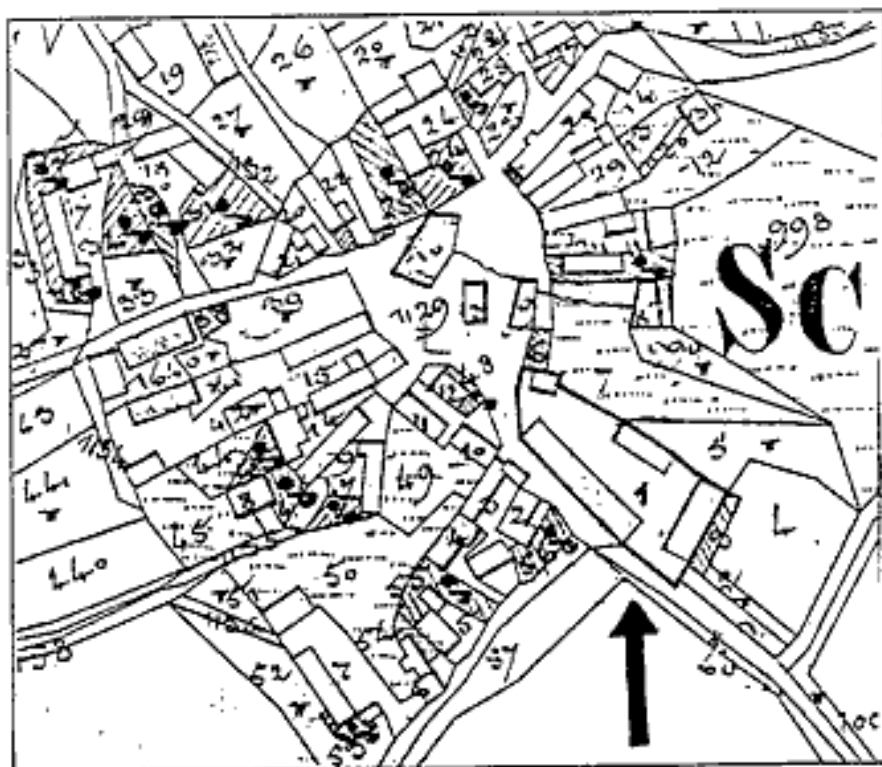
Roku 1712 bylo švaberské panství přikoupeno k Bezdruzicím a při té příležitosti je jmenován dvůr a ves Žernovník (Profous - Svoboda 1957, 835). Okolo poloviny 18. století bylo v Žernovníku 14 hospodářů a poplužní dvůr, k němuž patřilo nejméně pozemků ze všech dvorů panství (Kolektiv 1966, 178; 1970, 326). Ves stále vzrůstala - roku 1788 zde bylo 25 čísel (Schaller 1788, 148), o padesát let později 32 domů, panský dvůr, ovčín, myslivna a nedaleko dva mlýny (Sommer 1838, 286) a v roce 1900 46 domů, poplužní dvůr, jednotřídní škola a ke vsi patřilo 5 mlýnů (OSN 1908, 814). Později byl ve vsi zřízen i vodovod.

Při povrchovém průzkumu (podzim 1994, za spolupráci děkuji M. Novobilskému a J. Richterové) bylo zjištěno, že Žernovník vlastně neexistuje. Pouze v severní části intravilánu vsi se dochovaly tři usedlosti a další tři rekreační objekty byly vyzdvíženy na troskách

původních domů. Ani jeden z domů není soustavně obýván. Z rozhovoru s jedním z majitelů chalupy vyplynulo, že brzy po odsunu německého obyvatelstva byla nedoosídlená ves téměř rozebrána na stavební materiál odvážený do okolí. O poloze bývalého poplužního dvora chalupáři nic nevědí. Průzkum stojících objektů, které nebyly přístupné, nepřinesl žádný výsledek. V jižní, totálně zaniklé části vesnice zůstávají jen nepatrné části zdíva. Jako vykřičník zde dosud stojí vodovodní hydrant.

Polooha poplužního dvora byla určena až podle plánu stabilního katastru z roku 1839. Nevelký dvůr stával v nejnižší jihovýchodní části vsi, seskupené kolem malé a značně svažité návsi s rybníčkem. Dvůr byl označen parcelním číslem 1 a jeho budovy netvořily kompaktní a uzavřený celek. To by mohlo ukazovat na značné stáří dispozice poplužního dvora. Za současného stavu poznání však ani nelze říci, které z dvorských stavení bylo obytné. Snad se v budoucnu podaří najít fotografický snímek, který by alespoň tuto otázku pomohl rozřešit.

Prameny a literatura: AČ - Archiv český (edice). Praha; Bělohlávek, M. a kolektiv 1985: Hradý, zámky a tvrže v Čechách, na Moravě a ve Slezsku IV. Praha; Blöchl, F. 1936: Pilsner Adel des Mittelalters. Unsere Heimat VIII, 13 - 15, 21 - 22, 48 - 50; Doskočil, K. 1953: Berní rula 2 - Popis Čech r. 1654 I. Praha; Emler, J. (editor) 1872: Pozůstatky desk zemských Království českého r. 1541 pohořelých II. Praha; Emler, J. (editor) 1876: Bernaregister des Pilsner Kreises vom Jahre 1379. Prag; JP. 1949: Ostrovce u Střibru. Časopis Společnosti přátel starožitností LVII, 241; Kočka, V. 1930, 1932: Dějiny politického okresu Kralovického I, II. Kralovice;

Žernovník r. 1839. Šipka ukazuje na poplužní dvůr.

Kolektiv 1966, 1970: Tereziánský katastr český II, III. Praha; Kolektiv 1974: Soupis český psaných listin a listů do roku 1526 I. Praha; Král, V. 1900: Heraldika. Praha; Lenz, O. 1931: Geschichte des Weseritzer Ländchens und Herren von Schwanberg und Guttenstein bis nach dem 30jährigen Kriege. Brunn; Městský archiv v Plzni - fotokopie berní ruly; Neumann, K. C. 1917: Příspěvky k dějinám rodu Horů z Ocelovic. Praha; OSN - Ottův slovník naučný; Profous, A. 1951: Místní jména v Čechách... III. Praha; Profous, A. - Svoboda, J. 1957: Místní jména v Čechách... IV. Praha; RBM - Regesta diplomatica nec non epistolaria Bohemiae et Moraviae (edice). Praha; Renner, J. 1910: Šlechta Plzeňského kraje v půli XVI. století. Časopis Společnosti přátel starožitnosti XVIII, 53 - 56, 107 - 109; Sedláček, A. 1902: Martina Koláče českomoravská heraldika I. Praha;

Sedláček, A. 1905: Hradby, zámky a tvrze Království českého XIII. Praha; Sedláček, A. 1908: Místopisný slovník historický Království českého. Praha; Sedláček, A. 1925: Českomoravská heraldika II. Praha; Schaller, J. 1788: Topographie des Königreichs Böhmen IX. Prag-Wien; Schulz, V. 1905: Zkušenosti soudního posla v XVI. a XVII. století. Časopis musea Království českého LXXIX, 105 - 124, 274 - 280, 424 - 429, 513 - 518; Sommer, J. G. 1838: Das Königreich Böhmen... VI. Prag; Strnad, J. (editor) 1905: Listář královského města Plzně a druhdy poddaných osad II. Plzeň; Šlégl, A. 1925: Politický okres Přestický II. Přeštice; Zíbrt, Č. 1908: Z dějin zámku a panství Zvíkova. Časopis musea Království českého LXXXII, 76 - 117, 204 - 241, 321 - 370, 385 - 412.

P. Rožmberský

Drobnosti, dodatky, opravy, informace, zajímavosti, ohlasy

Starší nálezy na hradě Komberku

Při vzpomínce na moje "hradologické hříchy mládí" mne napadá neveliká, ale přesto nelegální "archeologická sondáž" na hradě Komberku (okr. Plzeň-sever) v polovině 80. let. Myslím si, že je nutno se k ní přiznat nyní, dokud si ještě okolnosti nálezů dobře pamatuji. K přiznání mne vede i fakt, že v poslední monografii věnované hradu (J. Anderle - P. Rožmberský - V. Švábek: Hrad Komberk. Castellologica Bohemica 2, 115 - 124. Praha 1991) autoři mnou dále uváděné skutečnosti nezachytili.

Asi v roce 1984 - 85 jsme s K. Foudem vysekávali naleťové křoviny na vrchole hradního jádra. V té době byl již terén v okolí a uvnitř suterénního do skály vyhlášeného objektu narušen několika divokými výkopy. Po začátek čistění a částečném rozšíření jednoho výkopu na rozměry asi 0,5 x 1 m, položeném asi 1,5 m jižně od jižní vnitřní hrany zahloubeného prostoru byla pod tenkou vrstvou humusu zjištěna na většině plochy dosti kompaktní vrstva vypálené hlíněné omazávky sruhu. Vymazávka z načervenalé hlíny byla hladkou stranou přiložena k terénu a do prostoru směřovalo několik dobře patrných řad otisků srubové konstrukce z kulatin o průměru asi 0,2 m. Nejsem si zcela jist, ale domnívám se, že řady byly podélně orientovány ve směru východ - západ. Mazanici provázelo několik zlomků keramiky, stratigrafii však již nejsem schopen popsat (na plánu "A").

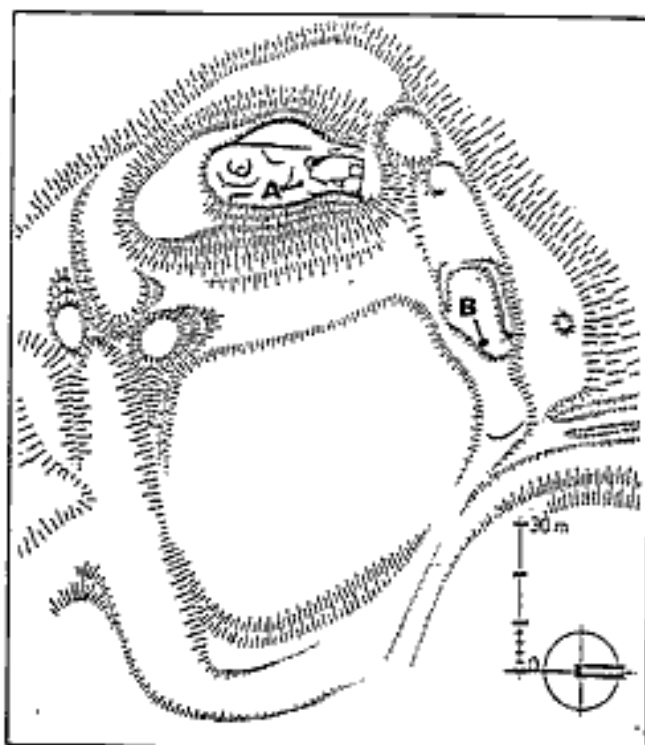
Tento nález lze dle mého názoru interpretovat jako pažím zřícenou čelní stěnu patra severního objektu. Stěna byla roubená z kulatiny a minimálně na vnější straně opatřena hlíněnou omazávkou. Po očištění byl nález opět zaházen zeminou, ale je oúzkou, nakolik zůstal konzervován do současnosti.

K druhému nálezu došlo ve stejné době na předhradí. V severní části předhradí v prostoru souvislého pásu reliktů velkých objektů nad přístupovou cestou jsme na jejich vnitřní východní straně otevřeli sondu o rozměrech asi 0,7 x 0,7 m. Pod tenkou vrstvou humusu byla nalezena souvislá

nepoškozená valounková plocha zpevněná jílem. Na jejím povrchu a z části i v jílu bylo zjištěno několik zlomků tenkostěnné keramiky asi z konce 14. - 15. století. Druhý nález je pravděpodobně podlahou objektu, sloužícího nejspíše výrobní funkci (kuchyně?) nebo i funkci hospodářské (stáj?) - na plánu "B".

Domnívám se, že tato zjištění si zaslouží při dalším zpracování hradu svoji pozornost. Vedle snahy publikace nálezů je tento příspěvek veden i přáním nerůstat ve vzpomínání na "hříchy hradologického mládí" osamocen. Nechť je tedy pro členy klubu výzvou - vzpomínejte páni kolegové a pište!

T. Karel

Konec hradu nad Rožnovem?

Tak jako každý rok, využili jsme období teplých červencových dní roku 1994 k exkurzím moravských hradů. Měli jsme možnost prohlédnout si celou řadu lokalit. Kromě jiných jsme viděli archeologickým výzkumem částečně odkryté pozůstatky hradu Šostýn a sympatickou snahu o údržbu zbytků zdí (naposledy o hradě J. Tichánek 1994, 37 - 40) a jako protiklad těžce poničenou lokalitu Standl u Frýdku-Místku (viz Kouřil 1992, 237 - 239).

Šokováni jsme však zůstali nad stavem pozůstatků hradu Rožnova na kopci Hradisku nedaleko města Rožnov pod Radhoštěm. Po r. 1989 se na hradě objevily určité snahy o jeho statické zabezpečení, a to pomocí betonu. Takto byla zatím "zakonzervovaná" pouze část hradu - nejstarší zděná brána vedle kruhové věžky, později sklep nového západního paláce - nanesením silné vrstvy betonu na dochované koruny zdí. Jak se zdá, další části hradu byly ponechány svému osudu.

Rožnovský hrad patří mezi ty hrady, které byly zničeny už v době, kdy jiné hrady si ještě podržely svou funkci (podrobněji Z. Gardavský 1967, 15 - 24). Jeho rozebírání vlastně začalo už na poč. 18. století a kamene z hradu bylo použito i v polovině 18. století, kdy byl budován rožnovský pivovar a přístavby dvora "Na hradisku". Úplný zánik začal s iniciativou "slavného obecního úřadu" v Rožnově r. 1862, kdy daň obyvatelům města "bádnou a příjemnou vědomost, že památka starého zámku rozebrána býti může". Lidé si odtud odnášeli "dveře a okna s futrama, aby nějaké památky oúčastní" byli (Gardavský 1967, 19). Situace hradu napovídá, že iniciativa "slavného obecního úřadu" ještě nezapadla a "občané" si chtějí nějakou památku odtud odnést. V jihovýchodní části gotického příkopu zůstal a je zde dosud k vidění jediný zachovaný architektonický článek - vytržené kamenné ostění. Zatím zůstal... Jako suvenýr se zdá asi příliš těžký.

Hrad dnes skývá žalostný pohled. Vykopané jámy v celém areálu hradu, podkopané zdi s vylámanými otvory ve všech dosud stojících fragmentech hraděb a ostatních budov (kromě zakonzervované brány) - takový je dnešní stav jednoho z hradů, který patřil ve své době k nejvýznamnějším a nejpevnějším na Moravě.

Doje ve městě nám na otázku o hradě Rožnově mladší slečna v informačním středisku odpověděla otázkou: "Co by jste tam hledali, vždyť je tam jen pár kamenů." Jestliže bude iniciativa "hledaců suvenýrů" pokračovat, nezbyde z kdysi pevného rožnovského hradu opravdu než jen pár kamenů.

Literatura: Gardavský, Z. 1967: Hrad nad Rožnovem. Valašsko 15 - 24. Vsetín; Kouřil, P. 1992: Sídelní komplex Standl-Lipina u Frýdku-Místku. *Archaeologia historica* 17, 233 - 243. Brno; Tichánek, J. 1994, Hrad Schauenstein (Šostýn). *Hláška V*, 37 - 40. Plzeň.

J. Hrnčíř

Hrad Svržno?

August Sedláček ve svých *Hradech* píše, že na místě tvrze ve Svržně (okr. Dumažlice) byly před několika lety vystavěny "kravíny" - předtím zde byl ještě sklep a několik zdí. Dále vyslovil domněnku, že starší tvrz snad stávala na Zámecké hoře nad Svržněm, neboť roku 1496 se nazývá Burjan ze Švamberka seděním na Starém Svržně. V posledním souhrnném díle o hradech, zámcích a tvrzích nakladatelství Svoboda již nacházíme hesla Svržno - hrad a Svržno tvrz. Jejich anonymní autor říká, že ačkoli to není výslovně doloženo, mohli držitelé Svržna ve 13. století sídlit na nějakém menším hradě, který si postavili na Zámecké hoře hned vedle vsi, a že tím lze snad vysvětlit, proč se ještě roku 1496 píše Bavor ze Švamberka

seděním na Starém Svržně. Dále se zde můžeme dočíst, že roku 1508 byl někdejší hrad označován jako pustá tvrz, že brzy nato byla pustá tvrz (tj. malý hrad na Zámecké hoře) s polovinou Svržna připojena k Hostouni, že tvrz ve vsi byla postavena ve 14. století a obývali ji někteří z majitelů Svržna, kteří drželi i malý svrženský hrad, jenž byl r. 1508 opuštěný.

A. Sedláček a po něm i anonym se domnívají, že k rozdělení Svržna na dvě části došlo až po roce 1508, a to na základě závětí Bavora ze Švamberka, který svůj statek odkázal synu Janovi s tím, že kdyby Jan zemřel, má být polovina statku ponechána manželce a dceři a druhá polovina rozdána "ve jméno boží". Řada indicií však naznačuje, že Svržno bylo rozděleno na dvě části již mnohem dříve. Již roku 1379 totiž držel jednu část vsi Bohuš ze Svržna, syn Bohuše z Tasnovic, a druhou část Děpolt ze Svržna. Pak se po Svržně psalo několik osob, avšak o jejich majetku ve Svržně nelze říci nic určitého (např. r. 1412 byl patronem v Dubci SZ od Svržna Jan Běloušek ze Svržna, připomínaný ještě r. 1415). Okolo roku 1410 v držení Svržna (části?) následovali bratři Jan Bavor a Přibyslav z Věžky, jinak ze Švamberka. Bavor z Věžky seděním na Svržně vystupuje r. 1412 jako smlouvce ve sporu o patronát v Dubci a připomíná se ještě r. 1414. Pak pramenný o Svržně dlouho mlčí a až okolo roku 1490 se připomíná v držení Svržna Bavor ze Švamberka, patrně potomek švaberské linie z Věžky, jehož závět' z r. 1508 jsme uvedli výše.

Pozorný čtenář si jistě povšiml, že Sedláček uvádí k roku 1496 seděním na Starém Svržně Burjana ze Švamberka, zatímco anonym Bavor ze Švamberka. Neměl jsem příležitost ověřit jejich tvrzení v deskách zemských (§ D 18). Ovšem na základě toho, že Burjan z muckovské linie Švamberků prodal r. 1486 Muckov a roku 1490 se píše seděním ve Svržně a r. 1505 je nazýván Burjanem Muckovským ze Švamberka na Svržně, přikláním se k Sedláčkovu tvrzení. Opět tu tedy máme dva díly Svržna - díl Bavorův a díl Burjanův (Staré Svržno).

Vzápětí byla jedna část Svržna připojena k blízké Hostouni, neboť v letech 1508 - 1510 držitel Hostouně a poloviny Svržna, Kryštof z Gutštejna, změnil své zboží s Janem z Rabštejna ze Sychrov (Svržno tvrz pustou s polovinou dvora a vsi, tedy nejspíše Staré Svržno). Druhá polovice Svržna byla již roku 1513 v majetku Jindřicha Plánského z Žeberka, který se psal r. 1519 seděním na Svržně. Jak byl vyřešen odkaz Bavora ze Švamberka církvi není známo. Jindřich patrně r. 1531 odkázal svůj majetek ve Svržně synovi Jiřkovci, který nejspíše v r. 1544 prodal tvrz Svržno s polovicí dvora a vsi s příslušenstvím synovi Jana z Rabštejna, Václavovi Hostoušskému z Rabštejna. Ten se roku 1547 oddělil od bratra Vojtěcha - Vojtěch zůstal na Hostouni a Václav dostal mimo jiné za díl druhou polovinu Svržna. Tak bylo Svržno po dlouhých staletích spojeno v jeden samostatný statek.

Václav zemřel r. 1552 a odkázal Svržno s tvrzí příbuznému Moricovi Šlikovi s tím, aby po jeho smrti připadlo potomkům bratra Vojtěcha. Šlik zemřel r. 1578 a svržno dostali Vojtěchovi synové Jan a Volf, kteří jej připojili k Hostouni. Po nich dědily jejich sestry, skrze ne se panství dostalo Gutštejnům. Z nich Jindřich Lorenc, který se psal seděním na Hostouni a Svržně, r. 1603 zapsal své manželce Sibyle Šlikovně věno na tvzci Svržně s příslušenstvím.

Ve Svržně tedy bylo feudální sídlo již ve 13. století, kdy se po Svržně píše několik osob. Ve 14. století bylo Svržno majetkově rozděleno na dvě části. Zda již tedy zde vzniklo druhé panské sídlo, nelze říci - první zpráva o dvou sídlech máme až z konce 15. věku, kdy je původní sídlo nazýváno Starým Svržněm. Počátkem 16. století je označeno jako pustá tvrz, zatímco druhá tvrz je ještě několikrát připomínána a existovala ještě v počátku 17. věku. Byla nejspíše upravena na zámek, který byl později obýván správcem svrženského dvora a v závěru 19. století z ní byly ještě patrné zbytky v místech nynějších stájí st. statku.

K oběma tvrzím patřila polovina svrženského poplužního dvora a bylo by logické umístit do jeho prostoru obě sídla (podobně je tomu např. v Kestřanech). Známe však i případy, kdy je staré sídlo umístěno ve strategicky výhodné poloze a mladší se naopak přimyká k panskému dvoru. V drtivé většině případů je však staré sídlo opuštěno, neboť z něj nebylo možné efektivně řídit provoz dvora. U Svržna je velmi pravděpodobné, že obě sídla byla ve vsi, nejspíše v areálu dvora. Po připojení poloviny Svržna se starou tvrzí k Hostouni nebylo sídlo obýváno majitelem a později snad bylo využito k hospodářským účelům. Novější sídlo, nazývané zřejmě podle dobového zvyku později zámek, patrně dalo jméno Zámeckému vrchu (564 m n. m.) nad Svržnem. V tomto duchu mi také na otázku proč se Zámecký vrch jmenuje Zámeckým odpověděl asi před 10 lety svrženský starousedlík.

Přesto nelze zcela vyloučit Sedláčkovu domněnku o starém sídle na Zámecké hoře či vrchu bez povrchového průzkumu. Ten zřejmě neudělá nikdo jiný než členové Klubu Augusta Sedláčka a tento příspěvek by měl být k němu impulsem. Možná, že by nám k problému Svržna na stránkách Hlávky mohl někdo něco sdělit člen klubu a místní znalec, pan Zdeněk Procházka z Domažlic.

Literatura: Bělohlávek a kol. 1985: Hradby ... 1985 IV. Burdová 1977: Rejstříky k DZ. Emier 1876: Berna ... 1379. Konfirmační knihy. Profous - Svoboda 1957: Místní jména IV. Sedláček 1893, 1905: Hradby ... IX., XIII.

P. Rožmberský

Už jste četli...?

Bezděz. Vlastivědný sborník Českolipska 1994. Vydal Státní okresní archiv Česká Lípa, Vlastivědný spolek Českolipska a referát kultury Okresního úřadu Česká Lípa. 1994, 130 str., 35 obr., náklad 500 výtisků. Z obsahu: J. Panáček - F. Gabriel. K otázce kostela sv. Petra a Pavla v České Lípě. J. Úlovec, O bývalé tvrzí v Tlustecké - Novém Tolzbachu (autor připravuje pro Bezděz 1995 článek o tvrzí v Útěchovicích). J. Brožová, Řezání skla František de Paula Zach. Dále sborník obsahuje příspěvky s přírodovědnou tematikou (fauna, flóra, geologie). Sborník je možno objednat na adrese: Státní okresní archiv Česká Lípa, nám. Osvození 297, 470 01 Česká Lípa. Cena 25 Kč.

J. Panáček

Muzejní a vlastivědná společnost v Brně spolu s Ústavem archeologické památkové péče Brno vydala na sklonku roku 1994 publikaci Josef Unger: Koválov. Šlechtické sídlo z 13. století na jižní Moravě, která vyhodnocuje systematický archeologický výzkum opevnění typu motte. Krom publikace objevené situace a výběru nálezů jsou zde publikovány i kresebné rekonstrukce tohoto sídla ve třech fázích z druhé poloviny 13. stol. a poč. 14. stol. Cena ještě není vykaulkulována, ale bude do 50 Kč. Zájemci si mohou publikaci objednat na adrese: Muzejní a vlastivědná společnost v Brně, Zelný trh 8, 602 00 Brno.

Na téže adrese je možno objednat i úplný katalog nálezů z uvedeného sídla, který vydalo Regionální muzeum v Mikulově roku 1989 pod názvem Josef Unger: Feudální sídlo z 13. století na zaniklé vsi Koválov u Žabčic (archeologické nálezy). Cena 35 Kč. Zájemcům budou publikace zaslány poštou se složenkou (krom ceny bude účtováno poštovné a balné).

JU

Archaeologia historica 1994. Sborník příspěvků přednesených na 25. konferenci k problematice archeologie středověku s hlavním zaměřením na opevněná sídla. Vydala v roce 1994 Muzejní a vlastivědná společnost v Brně a Muzeum

jihovýchodní Moravy ve Zlíně. 480 stran, cena 130 Kč. Z obsahu: Boháčová: Několik poznámek k opevnění Pražského hradu na sklonku raného středověku a k současnému stavu jeho poznání. Kašíčka - Nechvátal: Libušina lázeň na Vyšehradě. Boháčová - Frolík - Špaček: Výzkum opevnění hradiště ve Staré Boleslavi - předběžné sdělení. Varhaník - Zavřel: Povrchový průzkum hradu Choustníka. Gabriel - Smetana: Stavební vývoj hradu Helfenburku. Muk: Středověké jádro zámku v Hranicích. Anderle - Karel - Švábek: Městský hrad v Rokycanech. Huml: K problematice sídel nižší šlechty na Táborsku v Mladovožickém regionu. Svoboda: Příspěvek k poznání drobných panských sídel a jejich vztahu k lidovému domu. Kouřil - Měřinský - Plaček: Opevněná sídla na Moravě a ve Slezsku (vznik, vývoj, význam, funkce, současný stav a perspektivy dalšího výzkumu). Kohoutek: Geneze a vývoj hradištní architektury jv. Moravy ve 12. - 15. století. Doležel: Dvě málo známé středověké fortifikace Moravského krasu. Bálek - Unger: Motte z poč. 15. stol. v zaniklé vsi Bořanovice u Přibic, okr. Břeclav. Páral - Riedlová - Unger: Zvířecí kosti z hradu Lelekovice (okr. Brno-venkov). Hanuliak: Archeologický výzkum zvolenského komitátního hradu. Bóna: Stavební-historický průzkum hradu Hrušov a metodický přístup k jeho konzervaci v r. 1928 - 1930. Rutkay - Cheben - Rutkayová: Výzkum středověkého opevněného sídliště v Brandl - Velké Vsi. Kašíčka: Problémy ochrany našich opevněných sídel. Varhaník: Poznatky památkové inspekce MK ČR z kontroly úrovně ochrany a obnovy opevněných sídel. Anderle - Rykl - Úlovec: Tvrze v Kouskové Lhotce a Vrhavě (okr. Klatovy). Firlert: Wyniki nowych badań nad konstrukcją chronologia wałów obronnych na Wawelu. Kolodziejski: Sredniowieczne zamki ziemi krakowskiej na tle przemian gospodarczych i politycznych. Simon: The fortress of Füzér. Rusó - Smetana: Zaniklé městečko pod Házmburkem. Měřinský - Zumpfe: Keramika z hradu Rokštejna (okr. Jihlava) a její vztahy k jihlavské a dolnorakouské keramice. Hazlbauer - Vitanovský - Volf: Stavební rekonstrukce pozdně gotických kachlových kamen na hradě Rabi, okr. Klatovy. Himmelová: Archeologické nálezy skla na moravských opevněných sídlech.

Jiří Úlovec, Zříceniny tvrze v Proseři u Humpolce. Vlastivědný sborník Pelhřimovska 5/1994, str. 73 - 79, 7 obr. Vydalo OM v Pelhřimově r. 1994, 30 Kč. Z tvrze se zachovala jediná mohutná stavba - věž o vnějších rozměrech 8,4 x 8,3 m asi z konce 14. století.

Dobroslava Menclová, Hrad Veveří. Vlastivědný věstník moravský 3/1994, str. 236 - 243, 8 obr. + redakční poznámka Z. Měřinského (str. 244 - 246). Vydala Muzejní a vlastivědná společnost v Brně. Článek z pozůstalosti autorky na paměť jejích nedožitych devadesátin.

Zdeněk Pokluda, Tvrze na Zlínsku. Zlínsko od minulosti k současnosti 12/1993, str. 115 - 142. Vydal Státní okresní archiv ve Zlíně r. 1993. Autor se snaží ve své práci doplnit a zpřesnit dnešní neúplné údaje o historicky doložených tvrzích na Zlínsku, stranou ponechává případy, kdy archeologicky lze takové objekty prokázat, avšak historické zprávy chybějí. Popisuje celkem 21 místo zlínského okresu; kromě toho přidává několik poznámek u pěti dalších míst, kde byly archeologicky zjištěny lokality s charakterem středověkých opevněných sídel (Lužkovice, Tečovice, Újezd, Šanov, Biskupice).

Průzkumy památek I/1994. Vydal Památkový ústav středních Čech v Praze ve spolupráci se Sdružením profesionálních pracovníků památkové péče. Z obsahu: V. Razim: Nové poznatky z opravy Křivokláta - východní část horního hradu. Článek vychází z výsledků stavební historického průzkumu autora z května a června 1993 především na Velké, válcové věži, na vnitřním, jižním úseku hrady mezi touto věží a tzv. královským křídlem a na severním průčelí jižního křídla horního hradu v úseku mezi Velkou věží a arkádou nesoucí pavlač ke vchodu do kaple. Str. 55 - 76, 22 obr. L. Lancinger - L. Svoboda: Stavební proměny

zámeckého areálu v Novém Městě nad Metují. Práce vychází ze stavebně historického průzkumu zámku, započatého před jeho předáním J. Bartoňovi. Str. 77 - 102, 23 obr.

Památky středních Čech 7/3. Zpravodaj Památkového ústavu středních Čech v Praze. Z obsahu: Z. Hazibauer: Pozůstatky gotických kachlových kamen z hradu Krakovce. V. Lásková: Ke znovuoctvení hradu Krakovce. J. Žižka: Z oprav fasád zámku Nový Stránov. A. Schubert: Rekonstrukce stěch hlavní budovy tvrze v Křepenicích.

Památky středních Čech 8/1. Zpravodaj Památkového ústavu středních Čech v Praze. Z obsahu: J. Žižka: Ke stavebnímu vývoji tzv. Templu v Mladé Boleslavi. A. Schubert: Stavební opravy některých významných hradů a zámků středních Čech v uplynulých patnácti letech. M. Kreuztzeiger: K interpretaci fresky F. J. Luxe na Konopišti. V. Jesenský: Posuvné barokní okno z kaple na zámku Jemniště. E. Vyletová: Nálezy z opravy průčelí zámku v Lysé nad Labem.

J. Hrnčíř

Jan Urban - Pavel Vlček: Dějiny a stavební vývoj domazlického hradu. Minulostí Západočeského kraje XXVIII, str. 7 - 31, Plzeň 1993. Autoři se v této studii pokusili o rekonstrukci hradu v různých časových horizontech za využití známých historických pramenů. Hrad v roce 1592 vyhořel a byl obnoven na menší rozloze než před požárem.

Z. Blaheta

V Muzeu okresu Praha-východ v Brandýse nad Labem je možno zakoupit soubor fotografií formátu A5 představující zámek v Brandýse n. L. Fotografovala M. Hartmanová v letech 1942 - 45, v době těsně po opravě. Soubor vyšel v r. 1946 a obsahuje 32 fotografií, vzhledem k dnešnímu stavu zámku naprosto unikátních. Stojí neuvěřitelných 10 Kč.

M. Dušil

České památky, roč. 5/1994, č. 2. Vydává Český svaz ochránců památek, Mandlova 16, 320 03 Plzeň. Vyšlo v prosinci 1994. Z obsahu: Anonym: Valeč - stručné dějiny zámku (dvě fotografie interiérů, foto zámku před a po požáru). Wettengl: Hrad Borschengrün (obr.: situace hradu v krajině, nálezy z archeol. výzkumu, půdorys hradu a předhradí, zazděné žemovy v záp. části zdi obytné věže, půdorys jádra hradu doplněný odkrytými zdívkami z arch. výzkumu, pokus o rekonstrukci jádra hradu). Anonym: Valeč - zámecký park (foto sochy, obelisku, teatronu, vodní kaskády, letohrádku a iluzivní brány. Autor fotografií D. Klíma).

P. R.

Z hradů, zámků a tvrzí

Nadace spisovatelů za práva zvířat se rozhodla umístit další pár medvěďů do zámeckého příkopu v Náchodě, kde by měli být mladí medvědi viděni od Nového roku 1995. Díky nedostatku koordinace nadace a památkových orgánů vznikla v příkopě nepříliš pěkná stavba kotců. Náchod se tak zařadí po bok Horšovského Týna, Točnicka a Českého Krumlova, kde našli ohrožení medvědi útulek již v roce 1994.

V arkádě zámku Bartoňů v Novém Městě nad Metují mohli návštěvníci během podzimu shlédnout kromě zámecké expozice i výstavku obnovovaného Městského muzea s cenovými exponáty z darů soukromníků. Velká část návštěvníků si prohlédla Nové Město a jeho okolí z ochozu nové zpřístupněné věže. Nevhodný provoz Zámecké restaurace byl zrušen, stejně skončila i výstava Antarktida, jejíž prostory zaujala pivnice, užívaná jako rockový klub. V příštím roce bude probíhat rozsáhlá obnova stěch zámku, protože dvacet

let staré bobrovky se již rozpadají. V brzké době bude muset staronový majitel pokračovat v záchraně velké bašty Špýchar, obnovu si začínají vyžadovat i opěrné a hradební zdi v zahradách a na svazích zámeckého kopce.

Série loupežných útoků na východočeské zámky pokračovala i v roce 1994. Na podzim se staly cílem zlodějí Doudleby n. Orlicí, odkud zmizely cenné goblény, a Opočno, odkud si nevítní návštěvníci odnesli několik pušek.

JS

Chlumek (okr. Sokolov). Barokní sýpka, považovaná někdy za pozůstatek rodové tvrze Perglarů z Perglasu, vyhořela vinou vadné elektroinstalace již v noci z 25. na 26. 9. 1992. Vyhořelý objekt chátrá již třetí zimu. Postup destrukce je patrný zejména v koruně obvodových zdí a ve špaletách oken. Majitel, likvidovaný s.p. Rekultivace Sokolov, nechal r. 1993 zastřešit jen sousední, památkově nechráněný hospodářský objekt se zajímavými klenbami přizemí, který též vyhořel. Při odvozu shořelých trámů patra a krovů soukromníkem z Horních Pochlovic bylo r. 1993 vybouráno ostění nádvorního portálku pod erbem Nosticů (erb uvádějí Hradý, zámky a tvrze... IV, Praha 1985, mylně jako erb Stolů ze Simsdorfu). Jak nám sdělil p. Jan Fábry, pracovník ústavu investic Sokolovské uheldné a.s., který ho před 30 lety osobně vysekával zpod mladší omítky, byl tento znak spolu s fragmentem portálku, datovaným 1570, objeven pod omítkou při generální opravě objektu v 1. pol. 60. let. Sýpce (tvrzi?) hrozí zánik.

Chlumek (okr. Sokolov). Rokokovou budovu tzv. Starého zámku prodal v r. 1993 podnik Rekultivace Sokolov soukromníkovi Oldřichovi Koboutovi z Habartova. Ten s finanční podporou svého syna, žijícího v SRN, nechal zcela vyměnit nevyhovující krytinu mansardové střechy. Přitom bohužel nebyly respektovány ani vzhled, ani počet, ani uspořádání původních vikýřů.

Plikenštejn (okr. Sokolov). Již 16. - 17. 10. 1993 došlo k výzkumu tvrziště po rodovém hrádku Pliků z Plikenštejna, mizejících z historických pramenů Sokolovska během husitských válek. Výzkum podnikl archeolog Karlovarského muzea Jiří Klisák s asistentem Petrem Hereitem, dnes pracovníkem Západočeského muzea v Plzni, a s brigádníky. Výzkum iniciovalo Okr. muzeum v Sokolově poté, co bylo hlášeno narušení lokality divokým výkopem. Nálezy munitářů (m.j. lamela z brigantiny, pračková koule, sada 11 železných šipek darovaná muzeu na jaře 1993 amatérským sběratelem) zvyšují pravděpodobnost násilného zániku hrádku. Jeho existence byla určena do období mezi počátek 14. až 1. pol. 15. století. Výsledky výzkumu stručně publikoval P. Hereit v práci Sokolovsko a archeologie (vyd. Okr. muzeum Sokolov 1994), a to včetně nákresu polohy a části nálezů.

Sokolov. Od konce srpna do pol. října 1994 pokračoval druhou etapou archeol. výzkum nejstaršího panského sídla v areálu zámku. Zatímco v 1. etapě byla poč. r. 1993 odkryta pod JV křídlem zámku kruhová obvodová zeď gotického hrádku z 2. pol. 13. stol., ve 2. etapě byla pod dlažbou nádvoří zámku nalezena další část této zdi, kus dřevěného barokního(?) potrubí zámecké kašny a zbytky centrální obytné budovy - paláce - obdélného půdorysu, orientovaného přibližně v ose východ-západ. Výzkum vedl opět J. Klisák.

Kostelní Bfiza (okr. Sokolov). Rokokový zámek zakoupený v r. 1992 podnikatelem R. Pokorným z Habartova od Agrokombiánátu Sokolov, dále chátrá. Pracovníky Okr. muzea v Sokolově PhDr. R. Slavíkovou a J. Brtkem bylo v létě 1994 shledáno zřícení stropu se štukovým erbem rytířů z Turby v 1. poschodí. Rovněž rokokové fresky, zobrazující ženu s kočkou a knihou, hráče míčové hry s pákami, stůl s knihou a hudebníky u stolu (odkryti 2 hornisté, houslista a flétnista či klarinetista) jsou pokročile zchátrány.

Kostelní Bfiza (okr. Sokolov). Členové KASu Petr Hereit a Marek Dušil věnovali Okr. muzeu v Sokolově soubory keram. síťepů z povrchových sběrů na tvrzišti, provedených 27. 4.

4. 1991 (P.H.) a v únoru 1994 (M.D.). Keramika byla určena do 14. - poč. 15. století.

Boučí (okr. Sokolov). Člen KASu M. Dusil věnoval Okr. muzeu v Sokolově soubor keram. střepů z povrch. sběru na tvrzšti v Bouči, provedeného 24. 4. 1994. Střepy, mezi nimiž je i zlomek kachle s fragmentem lilie, byly určeny do 15. - 16. století.

Kraslice (okr. Sokolov). Člen KASu M. Dusil věnoval OM v Sokolově soubor časově zatím bližší neurčených keram. střepů z povrch. sběru na tvrzšti, provedeného v červnu 1994. Kraslický hrad zanikl ve 2. pol. 15. století.

J. Brtek

V závěru roku 1992 byl znovuobnoven po téměř 50 letech Sbor pro záchranu hradu Lanšperka (okr. Ústí n. Orlicí). Do současnosti byla z paláce a druhého příkopu odstraněna náletová zeleň, zadáno zpracování projektu na konzervaci hradu, Archeologický ústav provedl některá měření. Dále bylo zbudováno polní WC, upravena přístupová cesta, umístěny informační tabule a přístřešky na nářadí. Spárovaly se zdi a velmi náročně se na hrad dopravoval stavební materiál. Je pořizována fotografická dokumentace prací. Sbor popularizoval svoji činnost články v tisku a přednáškami, organizoval turistické pochody, vydal soubor grafických listů, brožuru "Lanšperk" a pohlednice, pořádá "Dobývání Lanšperka", na hradě hrála kočovná divadelní společnost. Sbor má 59 členů (z toho dva jsou z USA). V letošním roce se bude pokračovat ve spárování, dostaví se přístřešek, kam se soustředí opracované kameny z celého hradu, bude zadána výroba a instalace mříže na uzavření jediné dochované hradní místnosti. Plánována je mimo jiné i výstava obrazů s tematikou Lanšperka. Všem zájemcům budou poskytnuty informace na adrese: Sbor pro záchranu hradu Lanšperka, Lanšperk 55, 561 01 Hrátnice.

E. Biedermanová - R. Dušek (redakčně kráceno)

Zprávy z klubu

Rada

Redakce Hlásky upozorňuje znovu funkcionáře poboček, že informace o plánovaných akcích musí mít k dispozici vždy nejpozději do 15. března, 15. června, 15. září a 15. prosince, raději o několik dní dříve. Hláska vychází vždy první týden v lednu, dubnu, červenci a říjnu a podle toho je nutné předem akce plánovat. Rada upozorňuje pokladníky poboček, že mohou začít s vybíráním příspěvků za rok 1995 a předplatného Hlásky na rok 1996 už nyní, aby stačili příslušné peníze odvést Radě do konce roku. Například pražská pobočka, ačkoli již dostává druhou Hlásku, ji ještě nezaplátila a ohrožuje tak další vydávání. Redakce Hlásky byla vybavena počítačem a proto je možné zasílat příspěvky na disketách 5.25.

Dne 17. 2. 1995 byla oficiálně založena nadace České hrady. Jejím základním cílem je: a) podpora akcí vedoucích k záchraně, opravám, konzervaci a zpřístupnění českých hradů, tvrzí a jejich zřícenin, b) popularizace českých hradů a podpora badatelské a vydavatelské činnosti v této oblasti. Blíže informace o nadaci přineseme v příštím čísle Hlásky.

Korespondenční adresa Rady KASu, redakce Hlásky a nadace České hrady: Kopeckého sady 15, 301 35 Pízeň.

Zpráva o činnosti v roce 1994

Dne 9. 11. 1994 proběhlo v Pízni zasedání Rady za účasti zástupců pízeňské a humpolecké pobočky. Pisemně se účastnila pobočka Hradeč Králové, pražská a brněnská pobočka se neúčastnila. Rada odsouhlasila zakoupení počítače

pro potřeby redakce Hlásky, povinnost poboček informovat alespoň jednou ročně v dubnové Hlásce o své činnosti a majetku (odpovídají předšedové poboček) a zastala se humpolecké pobočky, obviněné z přestoupení zákona o ochraně památek.

Také v roce 1994 obdržela Rada dotaci na vydávání Hlásky od Magistrátu města Pízně ve výši 10 000 Kč, prostory pro činnost jí poskytovalo Západočeské muzeum v Pízni. Sekretariát vyřídil 86 dopisů a množství vzkazů prostřednictvím Hlásky. Funkcionáři Rady (pokladník, sekretariát a redakce Hlásky) pracovali zdarma pro ostatní členy klubu.

Rada vydávala v roce 1994 pravidelně klubový zpravodaj Hlásku, obohacení v tomto roce poprvé o dvě Přílohy, které jsou pro členy klubu zdarma. Finančně se podílela na vydávání sborníku Castellologica bohémica 4, který však dosud nespáčil světlo světa. Rada, aby zajistila členstvem objednané a předplacené (150 Kč) výtisky, byla nucena oproti původně dohodnuté finanční spoluúčasti (25 000 Kč), ještě 8 600 Kč doplatit, neboť náklady na jeden výtisk CB 4 dosáhly 240 Kč.

Do knihovny KASu za rok 1994 přibýly tyto tituly (zkratkovitě): č. 164 - Pravěk (příspěvky morav. a slez. archeologů za r. 1991), 1992. 165 - Pravěk dějiny Moravy (vlastivěda moravská), 1993. 166 - Sedláček: Hrad, zámek a tvrz II, 3. vyd., 1994. 167 - Fryč: Stopy a fakta o pravěku Kopřivnice, 1987. 168 - Tichánek: Šostýn, 1989. 169 - Haubertová, Hofmann, Lešický: Soupis západočeských urbánů, 1993. 170 - Jilková: Bibliografie pam. péče v ČR za r. 1985, Praha 1994. 171 - Přehled výzkumů 1990, Brno 1993. 172 - Přehled výzkumů 1991, Brno 1993. Všechny publikace byly KASu darovány. Rada KASu všem dárcům děkuje. Po následující tři roky nebude možné knihovnu využívat (stěhování). Děkujeme za pochopení.

P. Rožmberský

Zpráva o hospodaření za rok 1994

Zůstatek: 25 625,00 Kč

Příjmy: 34 648,19 Kč (příspěvky poboček 2 039 Kč, předplatné a prodej tiskovin 19 125,19 Kč, dotace města Pízně 10 000 Kč, úroky - 3 294 Kč, dary 190 Kč)

Celkem: 60 273,19 Kč

Výdaje: 51 926,00 Kč (tisk Hlásky 10 133 Kč, tisk CB 4 33 600 Kč, poštovné 338 Kč, vedení účtu 355 Kč, početář 7 500 Kč)

Zůstatek: 8 347,19 Kč

Všem dárcům, hlavně pánům Anselovi, Vítkovi a Milcovi, děkujeme.

pokladník Rady ing. P. Mikota

Pobočka Pízeň

Pravidelné schůzky členů se konají vždy první středu v měsíci od 16. hodin v Doudlevecké ul. č. 22 u pana M. Novobilského. Členská schůze se koná ve čtvrtek 13. dubna od 16.30 hod. v přednáškovém sálu Národopisného muzea ZČM na nám. Republiky v Pízni. Na schůzi budou přijati noví členové pobočky, vyloučení neplátiči příspěvků a ve svých funkcích hlasováním potvrzení členové výboru a funkcionáři pobočky. Snad se zde podaří promítnout záznam z akce "Dobývání hradu Lopaty". Na dubnové schůzce či členské schůzi by měl být domluven termín druhé části automobilového výletu za hrady Krušných a Doupovských hor pod průvodcovstvím pana Hefnera.

Pravidelná jarní vycházka se koná v sobotu 22. dubna. Odjezd vlaku z Pízně Hlavního nádraží směr Cheb (Svojšín) v 8.34 do stanice Plešnice. Navštívíme hrad Buben a zámek Hracholusky, vytrvalci budou pokračovat po tvrzích a zámcích

Lipno, Luhov, Třebobuz a Újezd n. Mží, aby se ve večerních hodinách vrátili do Plzně autobusem z Města Touškova či vlakem ze stanice Kozolupy. Vede T. Karel.

Korespondenční adresa: Kopeckého sady 15, 301 35 Plzeň.

Zpráva o činnosti v roce 1994

Schůze výboru společně se schůzkami členstva se konaly pravidelně vždy první středu v měsíci v Doudlevecké ul. č. 22 - prostory zajišťuje pan Novobilský. Na jarní členské schůzi byli přijati noví členové a vyloučeni neplatiči příspěvků a schválen návrh na uspořádání akce "Dobývání hradu Lopaty". Na schůzi byla přednesena přednáška členů pobočky panů Anderleho a Karla o hradu v Rokycanech. Jarní vycházka směřovala na Horšovotýnsko, účastníci shlédli hrad - zámek Horšovský Týn a kostely v Horšově a u sv. Anny pod vedením pana Ježka. 15. - 17. dubna se uskutečnil automobilový výlet na hrady Krušných a Doupovských hor, zajištěný panem Hefnerem. Na 4. května plánovaná přednáška o hradech Chebska se pro zaneprázdnění přednášejícího neuskutečnila. 12. května se naopak vydalil průzkum hradu Litic s diskusí nad jeho zaměřením.

6. a 7. srpna proběhla kulturně-zábavná akce "Dobývání hradu Lopaty", o níž bylo na stránkách Hlásky již podrobně referováno. Cíle akce, získání prostředků na obnovu lopatské brány, nebylo dosaženo. V závěru roku se formovala nadace České hrady, které budou zatím získané prostředky předány a která v příštím roce akci zopakuje.

Na podzimní členské schůzi byli přijati noví členové pobočky a diskutovalo se o plánované nadaci. Pokus o promítnutí videozáznamu z akce Lopata se nezdařil, neboť byla omylcm dodána jiná videokazeta. Byl proto promítnut záznam pořadu k 150. výročí narození A. Sedláčka. Podzimního výletu na hrady Homberk a Dršťku se účastnilo hlavně z důvodu špatného počasí jen málo zájemců. Zajímavá byla exkurze 14. října do Státního okresního archivu v Rokycanech, o které bylo na stránkách Hlásky podrobně psáno.

P. Rotmberský

Zpráva o hospodaření za rok 1994

Zůstatek: 2 074,80 Kč
Příjmy: 1 424,00 Kč (čl. příspěvky 1 404, dar 20)
Celkem: 3 498,80 Kč
Výdaje: 901,00 Kč (poštovné 276, pokladní bloky 22,
pohoštění na Lopatě 603 Kč)
Zůstatek: 2 597,80 Kč

pokladník pobočky ing. P. Mikouš

Pobočka Hradec Králové

Schůzky v roce 1995 budou odhývány opět v prostorách archeologického oddělení Muzea východních Čech (Pozor! V průběhu roku bude přestěhováno do nových prostor v nedalekém areálu kasáren!), vždy ve středu od 17 hodin ve dnech 1. března, 17. května, 13. září a 6. prosince. Na výroční schůzce 1. března bude kromě obvyklého výročního programu projednáno i pokračování dokumentační akce pro Okresní úřad v Hradci Králové.

V sobotu 13. května bude uspořádán pěší výlet na Orlici, Letohrad, Kyšperk, Žampach a Lanšperk. Sraz účastníků na nádraží v Letohradě v 9.15 (po příjezdu vlaku od Týniště n. Orlicí). Další pěší výlet proběhne 10.6. v okolí Hronova, na trase jsou tvrziště Homole, Rokytín, Zbečín, Bystré a Stárkov. Sraz v Hronově na nádraží v 9.00 po příjezdu vlaku od Týniště n. Orlicí. Poslední pěší výlet se bude konat 30. září v Pojizeří. Trasa je plánována z Turnova (sraz v 9.00 po příjezdu vlaku od Hradce Králové) přes Ptepeř, Chlum, Ploukonice a Svijany zpět do Turnova. Na všech výletech rádi uvítáme i členy jiných poboček KAS a jejich rodinné příslušníky a přátele.

Kontaktní adresa: ing. Jiří Slavík, Opatrného 845, 517 21 Týniště n. Orlicí.

Zpráva o činnosti v roce 1994

Členové pobočky se během roku sešli na 4 schůzkách a 3 pěších výletech na panská sídla v okolí Chocně (23.4.), Mladějova (22.5.) a v okolí Pardubic (3.9.). Na schůzkách byly připravovány výlety, bylo referováno o nové literatuře, diskutovalo se o otázkách kolem stavebněhistorických průzkumů, byly promítány a prohlíženy obrázky z výzkumných výprav jednotlivých členů do ciziny.

Na základě dotace Okresního úřadu v Hradci Králové byla 12.11. uskutečněna 1. část revize stavu tvrzišť na okrese Hradec Králové. V této etapě jsme se zaměřili na dokumentaci stavu existujících tvrzišť bez mladšího panského sídla. 3 (tradiční počet) účastníci shlédli díky automobilu tvrziště Kalthaus u Libčic, skládkou zavezené tvrziště v Holohlavech, Vražbu, Habřinu, polohu nad Rodovem, Radíkovice, Hrádek (tvrziště zničeno stavbou rodinného domku), Nechanice, Libeň, Liběany (keramika ze 13. století), Babice a Obědovice. Získaný keramický materiál byl předán muzeu v Hradci Králové, pracovníci archeologického oddělení byli upozorněni na narušení terénu na Kalthause a v Babicích.

J. Slavík

Zpráva o hospodaření pobočky KAS Hradec Králové v období 17.3.- 31.12. 1994

Zůstatek 2299.60 Kč
Příjmy 509.90 čl. příspěvky, předplatné Hlásky, úrok
Celkem 2809.50
Výdaje 416.00 poplatky Radě, předplatné
CB4, Hlásky 180,-
poštovné 102,-
drobné výdaje 134,-

Zůstatek 2393.50

pokladník pobočky ing. J. Slavík

Pobočka Brno

V roce 1995 bude ve spolupráci s Muzejní a vlastivědnou společností v Brně zorganizována návštěva některých hradů na Dražanské vrchovině (Vildemberk, Otaslavice), tvrze v Malešově, hradu Sion a dalších hradů v okolí Brna. Pobočka se bude podílet na konferenci týkající se šlechtických sídel z 13. století, která bude uspořádána v souvislosti s vernisáží výstavy v Regionálním muzeu v Mikulově.

Kontaktní adresa: PhDr. Josef Unger CSc., Borodínova 4, 623 00 Brno.

Zpráva o činnosti v roce 1994

Brněnská pobočka měla 12 členů a sešla se na jedné členské schůzi 13. prosince 1994. Schůze se zúčastnilo 16 osob, kromě členů i někteří hosté, s nimiž projednány další možnosti spolupráce. Součástí schůze byla přednáška J. Kohoutka: Hrady na Hostýnských vrších. Jako funkcionáři byli zvoleni: Dr. J. Unger (předseda), dr. J. Merta (jedenáctel), dr. J. Doležel (pokladník), dr. J. Kohoutek a M. Peška (revizorů účtů). Kromě stávajících členů zájem o členství v pobočce projevil: Jaroslav Sadilek, Zdeněk Brachtl, Peter Kováčik, Milan Zikmund a MUDr. Michal Onderka.

V roce 1994 uspořádala pobočka ve spolupráci s Muzejní a vlastivědnou společností v Brně návštěvu hradu Loučky u Tišnova (vedl dr. J. Doležel), dříve těžko přístupných hradů na Dražanské vrchovině (Ježův hrad, Smilovo hradisko, Starý Plumlov, Plumlov, vedli dr. M. Čížmář a dr. J. Unger), hradištní zříceniny na Oslavě (vedl dr. J. Kohoutek), pozůstatků jelekovického hradu (vedl dr. J. Unger) a hradů ve východních Čechách (vedli dr. F. Musil a dr. J. Unger).

J. Unger

Zpráva o hospodaření v roce 1994

Zůstatek - 1023 Kč

Příjmy - 780 Kč (šl. příspěvky, předplatné Hlásky)

Celkem: 1803 Kč

Výdaje - 561 Kč (poplatek Radě, předplatné Hlásky 460 Kč,
poštovné 89 Kč, drobná vydání 12 Kč)

Zůstatek: 1242 Kč

pokladník pobočky PhDr. Jiří Doletel

Pobočka Humpolec

Dne 1. 4. 1995 pořádá pobočka KASu v Humpolci spolu s Památkovým ústavem Pardubice a KČT Humpolec druhý ročník pochodu - otvírání hradů. Odjezd autobusu v 8.30 hod. ze sídl. Stromovka v Humpolci (linka autob. Hump. - Světlá n.S.) do Kežlic, odtud přes Blatov na Lipnici (prohlídka hradu, možnost občerstvení v místním hostinci). Po obědě se účastníci pochodu odeberou okolo zaniklé sklárny u Nového Dvora ke zřícenině hradu Orlík nad Humpolcem, kde budou seznámeni s historií tohoto objektu ve světle historických pramenů a nových poznatků, včetně plánovaného využití. Poté se účastníci odeberou zpět do Humpolce, kde pochod končí.

Na výroční členské schůzi 28. 1. 1995 byla přednesena zpráva o činnosti za rok 1994, zpráva o stavu financí, stav majetku pobočky, a nastíněna možnost další činnosti. Schůze se účastnilo 8 členů. M. Hanzlík a P. Digrin seznámili zúčastněné se zakládanou nadací "Capitula", která za účasti odborníků ve správní radě bude sdružovat prostředky na obnovu církevních, ale i jiných historických staveb na území bývalého lipnického a humpoleckého panství (okr. Havl. Brod a Humpolecko) - převážně půjde o financování stavebněhistorických průzkumů, dokumentaci objektů.

Kontaktní adresa: KAS pob. Humpolec, Hradská 818, 395 01 Humpolec.

Zpráva o činnosti v roce 1994

V roce 1994 měla pobočka 13 členů, přičemž koncem roku byli přijati noví dva členové - p. Alois Buchta, Křelovice u Pelhřimova 61 a Jaroslav Pinkas, Senožaty 83, na vlastní žádost byli zbaveni členství p. Lukáš Langr a Pavel Tomásek z důvodu pracovního vytížení a změny bydliště.

Na 2. 4. 1994 byl zorganizován spolu s vedením Gymnázia Humpolec pochod Orlík - Lipnice (otvírání hradů), pochodu se účastnilo spolu se členy asi 20 lidí. Účastníci byli seznámeni s historií a budoucím využitím obou objektů, na Lipnici na ně čekalo malé poboštění a všichni obdrželi upomínkové předměty. Trasa vedla přes zaniklou sklářskou huť poblíž N. Dvora. V polovině července tři členové s kamarády navštívili Dívějí Kámen, Krumlov, Choustník a Kozi Hrádek. V listopadu byl podniknut členskou základnou s několika skálními příznivci výlet do Východočeského kraje. Účastníci navštívili zříceniny hradů Kunětická Hora, Potštejn, Vízmburk a Uhřínov pod Deštnou - rodící se středisko experimentální archeologie

"Villa nova". Po návštěvě částečně vykopané zříceniny hradu Vízmburk v nás opět vyvstaly otázky nad osudy našich zřícenin, archeologickými výzkumy a vhodnou formou jejich uchování, využívání a oprav. Dvoudenní zájezd na hrady v Porýní se z důvodu malého počtu přihlášených osob nepodařilo uskutečnit.

V minulém roce se dále někteří naši členové účastnili oprav hradu Orlík nad Humpolcem a to buď formou přímé brigádnické činnosti jako zaměstnanci firmy provádějící práce, nebo konzultační a kontrolní činnosti nad prováděnými stavebními pracemi. Dále byli nápomocni při záchranném archeologickém výzkumu, který po několikerém našim upozorňování investora akce zahájil v roce 1994 na profesionální bázi výzkum hradní zříceniny v rozsahu nutných odkryvů při stavebních pracích. Jelikož investor nebral v potaz otázku nutnosti arch. dozoru v době předchozí, byla na základě již provedených prací a naší dokumentace zpracována na úrovni našich vědomostí dokumentace výkopových prací a stavebních úprav, což vedlo později vlivem investora k nepochopitelnému útoku Archeologického ústavu na naši pobočku. Tato otázka byla projednávána na Radě Kasu v Plzni, kde pokladník naší pobočky celou situaci vysvětlil.

Do knihovny pobočky Humpolec přibýly v loňském roce publikace: časopisy ČSPSČ, Č.D.V a ČČH, vytazené z Okresního archivu v Jindřichově Hradci a různé další publikace formou darů a koupí. V současnosti má knihovna 143 položek.

F. Kocman

Zpráva o hospodaření v roce 1994

Peněžní hotovost

Zůstatek k 30. 11. 1993: 3 038 Kč

Příjmy: 1 350.70 Kč (šl. příspěvky 730 Kč, dar 620.70 Kč)

Výdaje: 4 388.70 Kč (lampa, uhlí, petrolej, zámek, trubky,
kabel, elektrosouprava 1 124.70 Kč, benzín, halogeny
1 482 Kč, razítko, fotokopie, známky 1 386 Kč,
příspěvek Radě 130 Kč, předplatné Hlásky 260 Kč)

Zůstatek k 27. 11. 1994: 0 Kč

Bankovní konto k 30. 9. 1994 (č.ú. 2768154-26/0800)

Zůstatek k 22. 10. 1993: 4 218 Kč

Vklady: 1 000 Kč (dar ČML)

Výdaje: 1 774.70 Kč (tisk brožury 1 528.90 Kč, údržba účtu
242.80 Kč, služby 3 Kč)

Zůstatek k 30. 9. 1994: 3 443.30 Kč

*pokladník O. Vacek
předseda revizní komise S. Vašků*

Pobočka Praha

Do uzávěrky tohoto čísla Hlásky z pražské pobočky KASu nedošly žádné zprávy.

Kontaktní adresa: KAS pob. Praha, pošt. box. 94, 181 00
Praha 8 - Bohnice.

Podávání novinových zásilek povoleno Oblastní správou pošt v Plzni, č.j. P/7 - 1142: 17 - 158/92 ze dne 26. 10. 1992.

HLÁSKA, Zpravodaj Klubu Augusta Sedláčka. Cena 7.50 Kč.

Vychází čtvrtletně. Toto číslo vyšlo v I. dubnové dekádě 1995. Šéfredaktor Petr Rožmberský (zástupce RNDr. J. Milera). Adresa redakce: Klub Augusta Sedláčka, Kopeckého sady 15, 301 35 Plzeň.

Vydává Klub Augusta Sedláčka za přispění Magistrátu města Plzně.

Registrováno pod značkou OK ÚMP 23/1991. 300 výtisků.